

Landstingsstyrelsen

Svar på skrivelse från patientnämnden om fast vårdkontakt 2014-0051A

Bakgrund

Patientnämnden i Landstinget i Jönköpings län vill genom skrivelse göra landstingsstyrelsen uppmärksam på att begreppet ”fast vårdkontakt” inte på ett systematiskt sätt är tydliggjort inom Landstingets olika verksamhetsområden.

Föreligger förslag till svar på patientnämndens skrivelse.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att till patientnämnden avge föreliggande svar.

LANDSTINGETS KANSLI

Agneta Jansmyr
Landstingsdirektör

Mats Bojestig
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Patientnämnden

Svar på skrivelse från patientnämnden om fast vårdkontakt 2014-0051A

Bakgrund

Patientnämnden i Landstinget i Jönköpings län vill genom skrivelse göra landstingsstyrelsen uppmärksam på att begreppet ”fast vårdkontakt” inte på ett systematiskt sätt är tydliggjort inom Landstingets olika verksamhetsområden. Patientnämnden gör bedömningen att Landstinget på en övergripande nivå bör ha ett system som säkerställer att förändringar inom lagar och förordningar uppmärksammas och i förekommande fall implementeras.

Bestämmelse i Hälso- och sjukvårdslagen om fast vårdkontakt

Patientnämndens erfarenhet av att begreppet fast vårdkontakt inte i tillräcklig omfattning är tydliggjord/tillämpas sammanfaller med slutsatserna av Socialstyrelsens *Uppföljning av ändring i hälso- och sjukvårdslagen gällande fast vårdkontakt m m* (se [slutrapport 2012](#)). Enligt Socialstyrelsen är kännedomen om lagen bristfällig och den har fått dåligt genomslag som styrdokument i vården. Fast vårdkontakt utses i praktiken mycket sällan och det finns en osäkerhet i hälso- och sjukvården kring hur bestämmelsen ska tillämpas i praktiken. Patientnämnden pekar således på ett angeläget förbättringsområde.

Det bör påpekas att samordning kring en patient inom Landstinget och med vårdgrannar kan fungera bra via funktioner eller team som samverkar, utan att man för den skull använder begreppet fast vårdkontakt. Det är angeläget att bevaka att fast vårdkontakt inte blandas samman med begreppet fast läkarkontakt i den nya Patientlagen.

Alla hålla sig uppdaterad kring gällande lagstiftning och föreskrifter är en del av den professionella etiken, på samma sätt som när det gäller forskningsrön och utveckling. Landstinget har samtidigt ett stort informationsansvar som bland annat tillgodoses via intranätets sida om Lagar och författningar inom hälso- och sjukvård där man valt att länka till aktuella lagar via [Infosocs rättsdatabas](#). På förvaltnings- och verksamhetsnivå har chefer inom hälso- och sjukvård skyldighet att

informera om nya lagar och förordningar, men också för att säkra implementeringen.

Sjukvårdens ledningsgrupp har nyligen tagit beslut om bilda en arbetsgrupp för planering av implementeringen av den nya patientlagen. Några tänkbara aktiviteter är:

- regionala konferenser/dialogmöten för förankring
- kommunikationsstöd till medarbetare
- kommunikation till befolkningen
- utbildningsinsatser
- utveckling av nya tjänster.

Ambitionen är även att verka för att *uppnå* lagens intentioner och en generell kvalitetsutveckling av bemötande och kommunikation i mötet med patienten.

Samråd har inletts med Landstingets chefläkare kring hur vi som landsting kan säkra ett systematiskt sätt att omvärldsbevaka avseende lagar, att inventera vad vi behöver göra för att uppfylla dem och ta initiativ till aktiviteter och förändring. I arbetet engageras framöver även Landstingets jurist (i nuläget vakant tjänst).

Utöver det och mer specifikt i ämnet fast vårdkontakt har följande delvis överlappande åtgärder föreslagits/initierats:

- Översyn och utökning av patientinformation om fast vårdkontakt på Landstingets webbsidor och 1177 Vårdguiden (omgående).
- Information om patienträttigheter i samband med olika former av patientdialog/träffar med patientföreningar och liknande (uppdrag till Qulturum).
- Inventering av verksamhetschefers/medicinska programgruppers syn på kunskapen om och tillämpningen om fast vårdkontakt. Inkomna svar påverkar den fortsatta handlingsplanen (hanteras i verksamhetsteamet).
- Utvecklingsgruppen för specialiserat kunskapsstöd har fått i uppdrag att pröva lämpligheten av att i samråd med verksamhetsföreträdare ta fram ett länsövergripande administrativt styrdokument som tydligt anger när en fast vårdkontakt ska utses, vad arbetsuppgiften består av inklusive befogenheter, vem som ska utse den fasta vårdkontakten och vilka inom en personalgrupp som kan utföra uppdraget. Likaså uppdragets giltighet över tid.

LANDSTINGSSTYRELSEN

Håkan Jansson
Landstingsstyrelsens ordförande

Agneta Jansmyr
Landstingsdirektör

Fast vårdkontakt

Enligt lag om patientnämndsverksamhet (1998:1856) ska inom varje landsting och kommun finnas en eller flera nämnder med uppgift att stödja och hjälpa patienter och närstående. I Patientnämndens uppdrag ingår även att bidra till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet i hälso- och sjukvården (SFS 1998:1656 2§), genom bland annat

att rapportera iakttagelser och avvikelser, som har betydelse för patienterna, till behandlingsansvariga vårdenheter och vårdgivare.

Patientnämnden har uppmärksammats på ett antal ärenden som handlar om patienter som beskriver problem när de har behov av kontakter med olika delar av hälso- och sjukvården. Problemen innebär att patienterna upplever det svårt att veta vilket ansvar de olika enheterna/specialisterna inom vården har och vilken vårdnivå som är aktuell. För patienten inte tillräckligt med information beskriver flera en upplevelse av att "ingen vill ta ansvar".

Från patientansvarig läkare till fast vårdkontakt

Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)mm.

Hälso- och sjukvårdslagen ska bedrivas så att den uppfyller krav på en god vård, vilket innebär att den särskilt ska:

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard och tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen,
2. vara lätt tillgänglig,
3. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
4. främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvården,
5. tillgodose patientens behov av kontinuitet och säkerhet i vården.

Vården och behandlingen ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. Olika insatser för patienten skall samordnas på ett ändamålsenligt sätt.

Sedan den 1 juli 2010 har kraven på att utse en patientansvarig läkare ersatts med en ny bestämmelse i 29 a§ HSL. Bestämmelsen innebär att verksamhetschefen ska säkerställa att patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet i vården tillgodoses. Om det är nödvändigt för att tillgodose dessa behov, eller om patienten begär det, ska verksamhetschefen utse en fast vårdkontakt för patienten.

Bestämmelser om samordning och informationsöverföring finns också i lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård samt Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2005:27) om samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård.

Krav på samordning finns också i 3 f§ HSL och 2kap. 7§ SoL om att landsting och kommun tillsammans ska upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Förarbeten

Regeringens proposition 2009/10:76, Stärkt ställning för patienten- vårdgaranti, fast vårdkontakt och förnyad medicinsk bedömning.

Skälen för förslaget om fast vårdkontakt är bland annat att vårdprocesser där flera kompetenser, vårdnivåer, vårdgivare och både kommuner och landsting är involverade kan leda till att patientens ställning blir svag på grund av att patienten förväntas ta ett stort samordningsansvar. I utredningen som föregick propositionen konstaterades att patienter ges ett stort eget samordningsansvar och bedömningen är att det krävs åtgärder för att tydliggöra vårdens ansvar för samordning och kontinuitet.

Intentionen är att en fast vårdkontakt ska stärka patientens ställning. Det innebär t.ex. att patienten har en tydlig utpekad kontaktperson som ska bistå och stödja patienten i kontakterna med vården och hjälpa till att samordna insatserna. Bl.a. anges att en fast vårdkontakt bör kunna bistå med att informera om vårdsituationen, förmedla kontakter med andra personer inom hälso- och sjukvården och vara kontaktperson för andra delar av hälso- och sjukvården och för socialtjänsten samt i förekommande fall med andra berörda myndigheter, till exempel Försäkringskassan.

Syftet med förslaget anges också vara att ge verksamhetschefer ansvar för samordning av patientens hela vårdsituation samt att tydliggöra ansvaret för att tillgodose patientens behov på en mer övergripande verksamhetsnivå.

I propositionen förs också en diskussion om begreppet trygghet som anses vara ett mer subjektivt begrepp än de övriga. Vården kan, ur vårdgivarens perspektiv, vara upplagd så att den uppnår kontinuitet och samordning utan att den enskilde patienten känner sig trygg. Därför ska en fast vårdkontakt alltid utses på patientens begäran, oavsett om det anses behövligt eller ej. Patientens egen uppfattning om sina behov blir således styrande.

Behov av förtydligande inom verksamheterna

Mot bakgrund av ovan förda resonemang vill Patientnämnden genom denna skrivelse uppmärksamma ansvarig ledning på att begreppet fast vårdkontakt, utifrån förekommande patientnämndsärenden, inte på ett systematiskt sätt är tydliggjort inom landstingets olika verksamhetsområden. För att tillse att verksamheten bedrivs enligt de mål, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten bedömer patientnämnden att landstinget på en övergripande nivå bör ha system som säkerställer att t.ex. lagändringar uppmärksammas, tolkas och i förekommande fall implementeras. Systemet bör säkerställa att chefer/medarbetare och i förlängningen patienten informeras om förändringar.

~~PATIENTNÄMNDEN~~

Ragnwald Ahlnér
Ordförande

Jeanette Bysken Henriksson
Sekreterare

För kännedom

Mats Bojestig, Hälso- och sjukvårdsdirektör
Christina Karlsson, Sjukvårdsdirektör Högländets sjukvårdsområde
Ann-Marie Schaffrath, Sjukvårdsdirektör Jönköpings sjukvårdsområde
Rolf Östlund, Sjukvårdsdirektör Värnamo sjukvårdsområde
Lars Johansson, Primärvårdsdirektör Vårdcentralerna Bra Liv